

SANITA RUBENE, MG. SC. ING.,
JĀNIS BRAMANIS, RTU DOC., DR. IUR.

Būvniecības likuma attīstības problemātika Latvijā

Latvijas būvniecības nozari no 2014. gada 1. maija sagaida būtiskas pārmaiņas, jo stāsies spēkā jaunais un ilgi gaidītais Būvniecības likums (BL). Šī raksta mērķis ir likt uzsvāru uz jau šobrīd redzamām BL attīstības problēmām Latvijā. Vēlamies noskaidrot, vai BL jaunā redakcija (01.05.2014.) ir piemērota Latvijas būvniecībai un tiesību sistēmai. Salīdzināsim jauno būvniecības regulējumu ar citām valstīm, piemēram, Vācijas un Lielbritāniju, un sniegsim priekšlikumus labākam būvniecības procesam, pilnveidojot BL un pastiprinot tiesisko stabilitāti būvniecībā kopumā.

BL attīstības vēsturiskie aspekti

Pirmais būvniecības normatīvais akts neatkarīgās Latvijas laikā tika pieņemts 1995. gada 7. janvārī, kad Ministru kabinets (MK) izdeva noteikumus Nr. 17 «Būvniecības noteikumi»¹, kas stājās spēkā 1995. gada 1. martā un zaudēja spēku ar 1995. gada 13. septembrī izdoto «Būvniecības likumu». 1997. gada 1. aprīlī MK izdeva noteikumus Nr. 112 «Vispārīgie būvnoteikumi», kas noteica būvniecības procesuālo kārtību būvatļaujas saņemšanā, būvprojekta akceptēšanā, teritorijas apbūvē, kā arī citus ar būvniecību saistītus jautājumus.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas (1991. gads) aizsākās jauns būvniecības tiesību (likuma) attīstības posms, kas savā ziņā vērtējams kā smags. Jāpievienojas vācu tiesībzinātniekam R. Cipeliusam, kurš raksta, ka, «mainoties kādas kultūras laikmeta ainai, līdzīgu laiku garam mainās arī tiesības»². Latvijas būvindustrija un būvniecības tiesības pakāpeniski atsakās no gadiem iedibinātās prakses, piemērojot SNIp normas, un pāriet uz Latvijas būvnormatīvu (LBN) sistēmu. Tās aizsākumi rodami 1991. gadā. Šīs sistēmas reorganizācija daļēji tika pabeigta tikai 2000. gadā. Sākot no 1992. gada, valdība apstiprināja LBN 001 «Latvijas būvnormatīvu pamatnoteikums»³ un sāka LBN izstrādi⁴. Lai pāreju no padomju normatīvajiem aktiem uz LBN veiktu pakāpeniski, 1992. gadā toreizējā LR Arhitektūras un

celtniecības ministrija apstiprināja LBN 000 «Būvniecības saraksts»⁵. Sarakstā ietvēra 188 būvniecībā piemērojamo padomju normatīvos aktus SNIp, kuri noteica, ka tie ir saistoši piemērošanai būvniecībā visā valsts teritorijā⁶. Tas nozīmēja, ka vēl ilgu laiku tika saglabāta SNIp sistēma, izmantojot Latvijas būvniecībā PSRS SNIp noteiktos standartus, kas arī kopumā ietekmēja izpratni par šo nozari.

Līdz ar normatīvo aktu pieņemšanu tika īstenots mērķis nodrošināt sabiedrību pret iespējamiem apdraudējumiem, kas var rasties nekvalitatīvas būvniecības rezultātā.

Šobrīd spēkā esošais BL (13.09.1995.) savu darbību nodrošina 20 gadus, un jautājums rodas, vai, mainot BL, tiks novērsta tās aktuālās un apzinātās juridiskās problēmas, ar kurām saskaras būvniecības speciālisti, valsts un pašvaldību iestādēs strādājošie būvniecības speciālisti, juristi u.c.? Iespējams, šī raksta autori arī nespēs pilnībā atbildēt uz šo jautājumu, bet ir pārliecināti, ka to spēš parādīt tikai laiks, praktiskā būvniecības prakse, tiesu prakse, tiesību piemērotāju profesionālā sagatavotība u.tml. Būtu

jāpievērš liela uzmanība, kā BL normas tiks piemērotas praktiski, jo tas būs atkarīgs no izpratnes un interpretācijas.

BL regulējums Latvijā un tā attīstības teorētiskās problēmas

Šobrīd Latvijā galvenā iestāde, kas uzrauga būvniecību, būvniecības procesu un izstrādā priekšlikumus būvniecības normatīvajos aktos, ir Ekonomikas ministrija (EM). Kā minēts iepriekš, galvenais normatīvais tiesību akts, kas uzskatāms par «jumta likumu», ir BL, kas stājās spēkā 1995. gada 13. septembrī un zaudēs spēku ar 2014. gada 1. maiju. Būvniecības speciālistu aprindās jaunais BL un likumpakārtotie normatīvie tiesību akti tiek uzņemti ar pamatotu un nepamatotu kritiku. Lai saprastu, ko būvniecības procesā iesaistītajām pusēm īsti sola jaunais BL, būtu jāskatās ar spēkā esošā BL pozitīvo un negatīvo aspektu izvērtēšanu.

Autoru skatījumā, spēkā esošā BL redakcija ir pietiekami kvalitatīva un Latvijas būvniecības procesa organizācijai un tiesiskajai sistēmai piemērota. Regulējums vispusīgi aptver būvniecības procesa regulējumu,

KĀ IZSKATĀS LATVIJAS JAUNĀS BŪVNICĪBAS LIKUMS?

